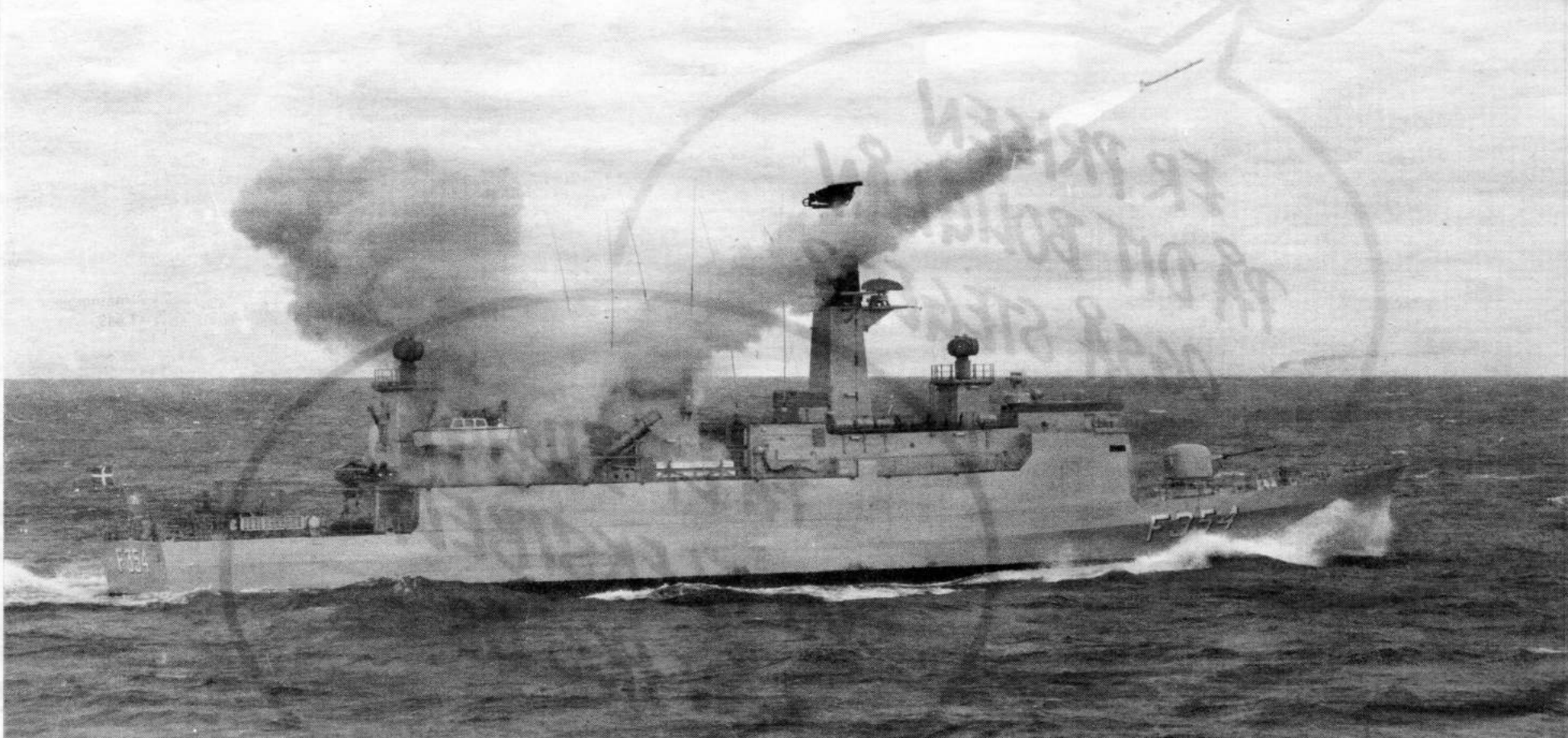

Ny bog indeholder en del passager om og fra farvandene ved Falster og Lolland, der lå lige midt i udsejlingen mellem Østersøen og Nordsøen

Korvetten "Niels Juel" fotograferet i 1981.

FOTO: FORSVARSGALLERIET/FRA BOGEN SØVÆRNET UNDER
DEN KOLDE KRIG - POLITIK, STRATEGI OG TAKTIK

Ny bog sætter fokus på Søværnet under den kolde krig

"Vi fylder vand ved ankomst til Gedser"

FALSTER "Vi fylder vand ved ankomst til Gedser".

Fra 1952 fik denne sætning en helt særlig betydning, hvis den kom fra en af skibsførerne på færgerne mellem Gedser og Warnemünde. Blev sætningen udtalt to gange, var det særdeles urovækkende - og helt skæbnesvangert var det, hvis det fra færgens kaptajn via Radio Ringsted lød: "Vi vil fylde alle tankene helt op med vand".

Det fremgår af den netop udkomne bog "Søværnet under den kolde krig - politik, strategi og taktik", skrevet af Peter Bogason - og den omfattende bog indeholder blandt andet en del passager om og fra farvandene ved Falster og Lolland, der lå lige midt i udsejlingen mellem Østersøen og Nordsøen og dermed var strategisk uhyre interessant i det store koldkrigs-billede.

Blandt andet omtales som nævnt indledningsvis Operation Støvregn, der skulle hindre en gentagelse af begivenhederne 9. april 1940, hvor tyskerne som bekendt sejlede tropper direkte og uhindret ind i færgelejet i Gedser og landsatte dem på Falsters sydligste spids.

Da den kolde krig tog form - og Danmark var blevet en del af Natos alliance - blev det pålagt skibsførerne på DSB-færgerne at melde til de danske myndighe-

der, hvis de i Warnemünde observerede øget militær aktivitet - det skulle ske med den på overfladen harmløse melding "Vi fylder vand ved ankomst til Gedser".

Blev det sagt to gange, så var det fordi, at færgen var kommet under fremmed kontrol. Og lød det "vi vil fylde alle tankene helt op med vand", så var færgen blevet fyldt med fremmede tropper. Udeblev de vanlige afgang- og ankomstmeldingerne fra færgerne var det også alarmerede.

Øvelse Storstrøm

Bogen beskriver, hvordan det helt store apparat i så fald skulle træde i kraft. Der skulle sendes et udrykningskommando til Gedser, hjemmefærnedistriktet skulle aktiveres, og politiet i Nykøbing skulle alarmeres. Et eller flere flådefartøjer skulle møde færgen uden for havnen - med alle våben klar. Og den øvrige skibstrafik skulle nøje overvåges. Og i sidste ende kunne havnen i Gedser blive sprængt.

At scenariet ikke var grebet ud af den blå luft, viser senere fund af angrebsplaner i Warszawa-pagts arkiver - heri indgik det blandt andet, at landgangsstyrker, ligesom det skete i 1940, skulle sendes mod Danmark om bord på færgen til Gedser. At frygten i årtier herskede, forstår man tydeligt ved læsning af Pe-

ter Bogasons detaljerede og vel-skrevne bog, der blandt andet ved at omtale forskellige militære øvelser beskriver, hvordan tankegangen var. På begge sider.

Eksempelvis i forbindelse med Øvelse Storstrøm i april 1962, der havde fokus på marinedistriktets ageren i tiden op mod en krigstilstand. Den omhandler blandt andet på Dag 1, hvordan der indføres bevogtning i havnene i Stubbekøbing, Gedser, Rødbyhavn, Præstø og Masnedssund, fordi der befinder sig skibe fra Warszawa-pagts lande i havnene, hvordan en Warszawa-pagtscoaster er gået på grund ved Hestehoved nord for Hesnæs, at der er luftangreb på radarstation Møn, at der sker sabotage i havnen i Stubbekøbing, at færgen er sunket i Tårs efter en eksplosion, at en vesttysk motortorpedobåd anløber Rødbyhavn med dræbte og sårede om bord - og at der er kontakt med fjendtlige minelæggere i Hestehovedhoved Dyb.

På øvelsens Dag 2 eskaleres begivenhederne og mange af landsdelens lokaliteter er involveret i den tiltagende krigslignende tilstand. Og Dag 3 tidligt om morgenen indløber de sidste meldinger om, at flere fartøjer anløber Gedser med døde og sårede om bord - og ved Storstrømsbroen lyder undervandsekspllosioner.

På den modsatte side blev der

i årene under den kolde krig udarbejdet planer for, hvordan man skulle indtage de sjællandske øer. En opgave hvor den østtyske flåde indtog en særlig rolle. Blandt andet ved at indtage Gedser - hvortil færgerne skulle bruges til troppetransport - radarstationen ved Gedser Odde skulle ødelægges og kommandotropper skulle via fire helikoptere indtage Frederik IXs bro i Nykøbing.

Maritim armlægning

En polsk angrebsplan fra 1980 viser, hvordan man i givet fald agtede at erobre dansk territorium. Efter flere dages luftbombardementer af udvalgte militære mål skulle der således ske ilandsætning af tropper ved Kramnitz, Marielyst og i Gedser samt ned-

kastes faldskærmstropper over Lolland.

Planen var dog - som Peter Bogason anfører i bogen - ude af trit med virkeligheden, fordi nogle af de angivne skibstyper, der indgik i planen, aldrig har eksisteret - men forfatteren vurderer, at den som stabsøvelse var typisk for den tid. Selv om Lolland-Falster på grund af beliggenheden selvsagt fylder en god del i beretningen om den maritime armlægning i Østersøen efter anden verdenskrig og frem til slutningen af 1980'erne, så rummer Peter Bogasons værk om Søværnet under den kolde krig hele den samlede udvikling.

Om den historiske optakt, om de politiske diskussioner og forudsætninger, om de sømilitære overvejelser, om skibene, enhederne og personlighederne - og de mange øvelser, angrebsplaner og søkort med blå og røde markeringer.

"Søværnet under den kolde krig - politik, strategi og taktik".

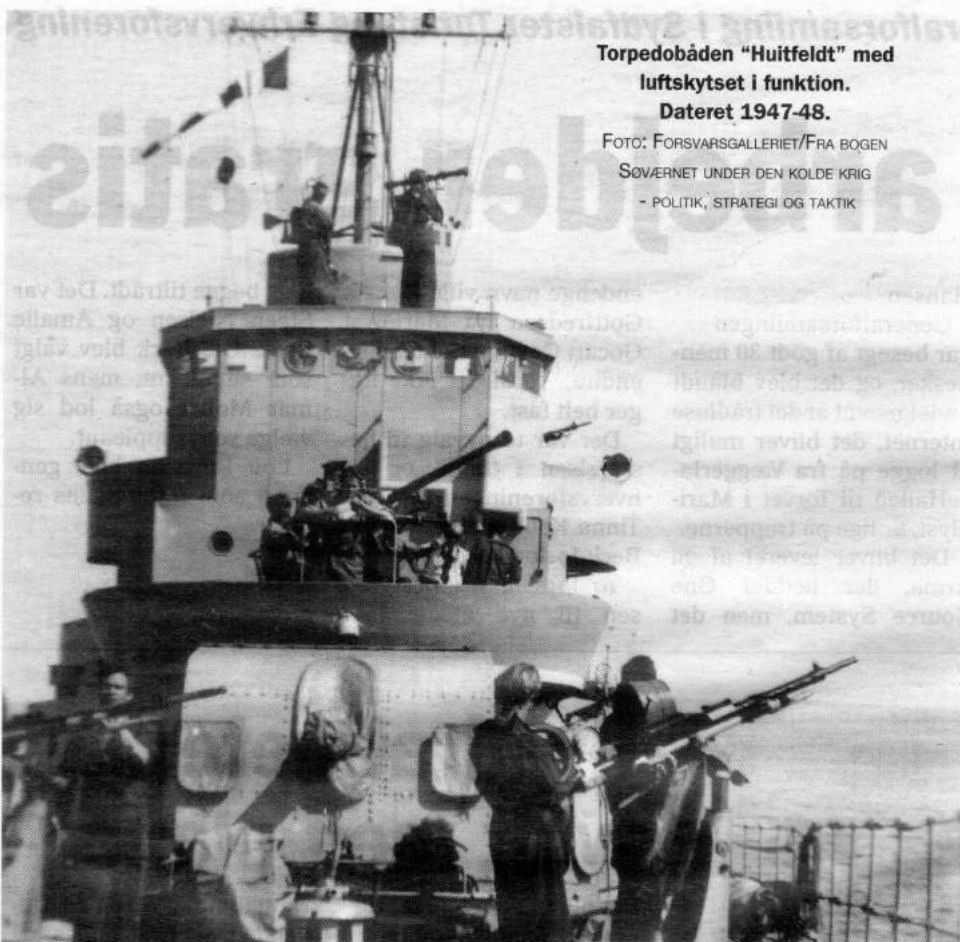
Peter Bogason
Snorres Forlag.
Udkommer i dag.
316 sider, 299 kroner
mere info på
www.koldkrigere.dk

LARS HOVGAARD
hov@ftgruppen.dk

og dermed var strategisk uhyre interessant under den kolde krig

**Torpedobåden "Huitfeldt" med
luftskytset i funktion.
Dateret 1947-48.**

FOTO: FORSVARSGALLERIET/FRA BOGEN
SØVÆRNET UNDER DEN KOLDE KRIG
- POLITIK, STRATEGI OG TAKTIK

Fire spørgsmål til forfatteren

Hvorfor skrev du denne bog?

- Jeg skrev i 2011-12 en spionroman med to hovedpersoner, der mødte hinanden i Søværnet, på Københavns Universitet og i FN. Alle tre "steder" har jeg erfaringer fra i mit professionelle liv - Søværnet fra tjeneste som artillerisergent i perioden 1966-72 (de sidste tre år som "sommertjeneste", hvor jeg tjente penge til mine studier (dengang var der ikke ret meget SU). Da jeg var færdig med bogen, fik jeg lyst til at "gå til stålet" med min faglige professionalisme som tidligere professor. Så jeg satte mig ind i arkivsystemet og læste den eksisterende litteratur, som dækkede forskellige aspekter, men der var jo ingen samlet fremstilling. Så jeg besluttede, at den ville jeg lave

Hvad er din baggrund for at skrive den?

- Tjeneste som artillerisergent i torpedobåd, korvet, inspektionsskib (opmåling) og minelæggere. Mangeårig erfaring med at analysere politiske beslutninger og policy.

Er du stødt på overraskelser undervejs i arbejdet?

- Ja, jeg var overrasket over den betydning, den teknologiske udvikling har haft, specielt hvor store kravene var til Søværnet for at følge med og drage taktiske konsekvenser af udviklingen. Jeg blev også noget overrasket over politikernes fodslæben og specielt Socialdemokratiets opførsel i 1970-80'erne (som jeg ikke havde fulgt med i efter, at jeg forlod Søværnet i 1972). Der var også "interessante" dokumenter om slagsmålene mellem hær, flåde og flyvevåben. Og så var det elementært spændende at læse en række af de tidligere højt klassificerede dokumenter.

Er der mere at skrive om den kolde krig?

- I den grad. Der er behov for to tilsvarende bøger om henholdsvis Hæren og Flyvevåbnet. Og der er behov for mere materiale på NATO-plan om COMBALTAPs planer og øvelser for "Enhedskommandoens" aktiviteter. Endvidere er der behov for analyser af forsvarets uddannelser på officers- og specialistplan i perioden. Og der må kunne skrives nogle gode historier om forsvarets reaktioner under kriserne: Berlinkriserne, Cuba-krisen og Tjekkoslovakiet-krisen. Her skal vægten lægges på detaljerne i beslutningerne (og "ikke-beslutningerne") på topplan og reaktionerne "på gulvet".

Peter Bogason (f.1947) blev student i 1966 og var artillerisergent i Søværnet 1966-69 og havde "sommertjeneste" i årene 1970-72, hvilket finansierede hans studier ved Københavns Universitet. Som cand.mag. i samfundsfag og historie blev han efter at være blevet ph.d ansat på Københavns Universitets Institut for Samfundsfag som lektor, senere docent i offentlig forvaltning. I 1991 blev han professor i forvaltning på Roskilde Universitet, hvor han var leder af Center for Lokal Institutionel Forskning. Peter Bogason tog sin afsked som professor i 2007 og har siden arbejdet som selvstændig konsulent for offentlige organisationer og Huset Mandag Morgen. Arbejder i dag som forfatter. Kilde: www.koldkrigere.dk